

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
ЦЕНТАР ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА**

НАСТАВНА ПРОГРАМА

ПРАКТИЧНА НАСТАВА

IV година

ЕЛЕКТРОТЕХНИЧКА СТРУКА

Електротехничар за компјутерска техника и автоматика

Скопје, 2008 година

1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ

1.1. Назив на наставниот предмет: ПРАКТИЧНА НАСТАВА

1.2. Образовен профил и струка

1.2.1. Образовен профил: електротехничар за компјутерска техника и автоматика

1.2.2. Струка: електротехничка

1.3. Диференцијација на наставниот предмет: практична обука

1.4. Година на изучување на наставниот предмет: четврта

1.5. Број на часови на наставниот предмет

1.5.1. Број на часови неделно: 4 часа

1.5.2. Број на часови годишно: 132 часа

1.6. Статус на наставниот предмет: задолжителен

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ

По совладувањето на наставната програма по наставниот предмет **практична настава** ученикот стекнува знаења и вештини и се оспособува:

- да применува различни софтвери;
- да работи со различни дијагностички програми;
- да открива и отстранува вируси од компјутерските системи;
- да врши дневно, периодично и корективно одржување на персонални компјутери и другите уреди на системот;
- да работи со мрежи и подмрежи;
- да каблира, поврзува и конфигурира компјутери во мрежа;
- да кодира податоци на уредите за поврзување;
- да дизајнира и работи со бази на податоци;
- да работи со програмабилен логички контролер;
- да изведува програми на контролери за различна намена;
- да стекнува навики за следење на развојот на нови софтвери;
- да ги применува МКС стандардите и мерките на заштита (ХТЗ);
- да развива работни навики за: уредност, прецизност, точност и одговорност во извршувањето на работните задачи;
- да се вклучува во тимска работа;

3. ПОТРЕБНИ ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА

За успешно следење и совладување на наставата по наставниот предмет **практична настава** учениците треба да поседуваат знаења стекнати во претходните години по наставните предмети: математика, физика, електротехника, информатика, електротехнички материјали и елементи, електроника, основи на мерењата и логички кола, програмирање, автоматика, практична настава и дигитални системи.

4. ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС

4.1. Структурирање на содржините за учење

Тематски целини	Број на часови	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу тематските целини и меѓу предметите
1. ОДРЖУВАЊЕ НА КОМПЈУТЕРСКИ СИСТЕМИ	28	Ученикот: -да ги тестира персоналните компјутери со примена на дијагностички програми; -да донесува заклучоци врз основа на извршени тестирања; -да конфигурира (работи со set up) персонален компјутер; -да открива и отстранува вируси; -да лоцира и отстранува дефекти при подигањето на персоналните компјутери (Power on Self Test – POST); -да демонтира, монтира, склопува и расклопува персонални компјутери; -да открива и отстранува дефекти кај персоналните компјутери во однос на нивните составни делови и приклучни уреди; -да спроведува дневно, периодично и корективно одржување на персонални компјутери и другите уреди на системот (влезно-излезни уреди);	-Презентирање на програми за тестирање на персонални компјутери; -планирање и организирање на вежби за тестирање на: меморија, контролери, FDD и HDD уреди, матична плоча, прекини, напојување, тастатура и глумче; -планирање и организирање на вежби за конфигурирање на персонален компјутер; -планирање и организирање на вежби за користење различни програми за откривање и отстранување на вируси во системите и споредување на нивните перформанси; -користење на оригиналните упатства на деловите и уредите на персоналниот компјутер за нивните нагудувања и справување со евентуални проблеми - troubleshooting;	-Дигитални системи

		<ul style="list-style-type: none"> -да води и ажурира документација за опремата и работата на опремата; - да ги применува МКС стандардите и мерките на ХТЗ. 	<ul style="list-style-type: none"> -објаснување на процедурите на откривање на дефекти, фазите во отстранување на дефектите, отстранување на дефектите со замена на картички, која е картичката што не функционира и како да се поправи; -објаснување на значењето на POST процедурата (Power on Self Test); -обработување на едноставни рутини на дневно и периодично одржување на уредите на персонален компјутерски систем и најчестите дефекти кои се јавуваат кај системот; -давање насоки при реализацијата на вежбите; -следење и вреднување на реализацијата на вежбите. 	
2. КОМПЈУТЕРСКИ МРЕЖИ	36	<ul style="list-style-type: none"> -Да избира компјутерски мрежи според нивните топологии и стандарди; -да ја препознава нивовската организација на мрежите - OSI референтен модел; -да го користи TCP/IP протоколот; -да ја следи комуникацијата меѓу слоевите на мрежата; -да го применува IP адресирањето; -да ги применува мрежните и host адресите; 	<ul style="list-style-type: none"> -Објаснување на поимите сврзани со компјутерските мрежи; -користење на постоечка мрежа во училиштето за анализа и дискусија; -планирање и организирање на вежби за дизајнирање на виртуелна мрежа – Intranet со повеќе подмрежи со излез на Internet; -планирање и организирање вежби за изработување на кабли за мрежно поврзување; 	-Дигитални системи

		<p>-да изработува кабли за мрежно поврзување;</p> <p>-да инсталира, конфигурира и реконфигурира компјутерска мрежа;</p> <p>-да поврзува уреди во компјутерска мрежа (hub, switch, router);</p> <p>-да конфигурира router;</p> <p>-да дизајнира компјутерска мрежа;</p> <p>-да одржува компјутерска мрежа;</p> <p>-да води и ажурира документација за компјутерски мрежи.</p>	<p>-планирање и организирање на вежби за преконфигурирање на компјутери и приклучување на различни подмрежи;</p> <p>-давање насоки при реализацијата на вежбите;</p> <p>-следење и вреднување на реализацијата на вежбите.</p>	
3. БАЗИ НА ПОДАТОЦИ	36	<p>-Да користи: база на податоци, табела, запис и поле;</p> <p>-да ја применува постапката нормализација во прва, втора и трета нормална форма;</p> <p>-да ги применува ODBC и BDE интерфејсите;</p> <p>-да ги применува компонентите од палетата на алатките Data Base;</p> <p>-да го проследи податокот од табела до извештај;</p> <p>-да анализира бази на податоци;</p> <p>-да одржува бази на податоци;</p> <p>-да дизајнира бази на податоци;</p> <p>-да пребарува низ бази на податоци;</p> <p>-да креира извештај.</p>	<p>-Објаснување на поимите сврзани со бази на податоци;</p> <p>-организирање работа во програмско окружување на соодветен програмски пакет кој ќе се користи и тоа за:</p> <ul style="list-style-type: none"> • базите MS Access; • интерфејсот за компајлерот Delphi; • ODBC и BDE за врска со базата и интерфејсот; <p>-планирање и организирање на вежби за дизајнирање и анализирање на бази на податоци;</p> <p>-изработување проекти;</p> <p>-давање насоки при реализацијата на вежбите;</p> <p>-следење и вреднување на реализацијата на вежбите.</p>	-Програмирање

<p>4. ПРОГРАМИРАЊЕ НА ПРОГРАМСКИ ЛОГИЧКИ КОНТРОЛЕРИ (PLC)</p>	<p>32</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Да конфигурира програмски логички контролер; -да избира уреди за поврзување со PLC врз основа на нивните карактеристики; -да користи компјутерска програма која го поддржува програмскиот логички контролер; -да ги применува шемите и карактеристиките на елементите во функционалните и скалестите дијаграми; -да следи процеси управувани со PLC; -да симулира процеси; -да изработува PLC програми; -да ги вчитува и тестира програмите за PLC; -да пронаоѓа и отстранува грешки во програмите; -да изработува PLC документација со користење на програмскиот пакет; -да ги применува MKC стандардите и мерките на XT3. 	<ul style="list-style-type: none"> -Објаснување на можностите и техничките карактеристики на PLC; -презентирање на поврзување на разни уреди со PLC; -демонстрирање на можностите на соодветен програмски пакет за работа со PLC; - планирање и организирање на вежби за анализа и симулација на процеси; -планирање и организирање на вежби за изработка и тестирање на програми; -давање насоки при реализацијата на вежбите; -следење и вреднување на реализацијата на вежбите. 	<ul style="list-style-type: none"> -Процесно управување -Дигитални системи
--	------------------	--	---	--

4.2. Наставни форми, методи и активности на учење

Согласно поставените цели во наставната програма по наставниот предмет **практична настава** се користат наставните форми: комбинација на фронтално предавање, индивидуална и индивидуализирана настава, работа во групи и двојки при што ќе се применуваат методите на демонстрација, дискусија и расправа на тема, учење преку сопствено откривање, изработка на проектни задачи, практични-лабораториски вежби, решавање на проблемски задачи, компјутерска симулација и други методи и форми на работење за кои наставникот смета дека ќе дадат подобри резултати во реализацијата на програмата.

Активностите на ученикот се да учи и открива во група и/или независно, да прибележува во процесот на учењето, да ја користи опремата и приборот за работа, да мери, да програмира, да пресметува и табеларно да претставува резултати од извршените мерења, да црта графици, да открива односи и законитости потврдени во практичната настава, да проверува, да применува и да се обидува, да работи училишни и домашни задачи, да експериментира.

Активностите на наставникот се да предава-пренесува знаење, да објаснува, да дискутира и да дава инструкции, да пишува на табла, да демонстрира и упатува, да симулира процеси, да ги оценува задачите и тестовите на знаење, да организира проекти, практични-лабораториски вежби, посети на фирми и саемски манифестации каде се третира предметната проблематика.

4.3. Организација и реализација на наставата

Процесот на учење по наставниот предмет **практична настава** треба да се изведува преку стручно-теоретска настава и практични-лабораториски вежби во училница/кабинет, лаборатории и погони/организации со димензии кои овозможуваат оптимални услови за индивидуализираната настава и работата во тимови и/или индивидуално при реализирање на практичните-лабораториските вежби, проектните задачи и индивидуалните домашни задачи. Образовните активности се организирани во групи (паралелката се дели во две групи), според неделен распоред на часовите во четири тримесечја и во две полугодија. Бројот на часовите, кои се дадени за одделните тематски целини во точка 4.1. од овој документ, опфаќа часови за обработка на нови наставни содржини, практични-лабораториски вежби, програмирање, повторување, утврдување, како и организирани активности кои би овозможиле зголемен ефект при реализирањето на програмата.

4.4. Наставни средства и помагала

Наставни средства: табла, учебничарска литература, аудио - визуелни помагала (графоскоп со графофолии, видеопроектор, компјутерска опрема), комплет лабораториска опрема (мерни и други инструменти и уреди со придружна опрема).

Учебници и учебни помагала за ученикот: учебници од домашни и странски автори, наставни материјали, прирачници, каталози, Интернет.

Дополнителна литература за наставникот: неопходно е потребна поширока домашна и особено странска литература, повеќе различни прирачници од струката и предметната проблематика, особено за практичните-лабораторски вежби, каталози, проспекти, како и користење на Интернет.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценувањето на постигањата на учениците се врши преку внимателно и континуирано следење во текот на целата учебна година, а врз основа на усвоените знаења кои се проверуваат преку: индивидуалните задачи коишто ќе се изведуваат во училиштето или дома, извештаите за изведените проектни задачи, резултатите од дискусиите и расправите на тема, анализите од практичните - лабораториски вежби, активното учество на часовите.

Оценувањето на учениците се врши согласно законската регулатива. Во текот на едно полугодие ученикот се оценува со најмалку две оценки.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

6.1. Основни карактеристики на наставниците

Наставникот ангажиран во наставата по наставниот предмет *практична настава* треба да поседува персонални, професионални и педагошки карактеристики за да се постигне висок квалитет и професионализам во процесот на работењето. Покрај условите предвидени со Законот за средно образование наставникот треба да е психофизички здрав, да има соодветно професионално образование, со или без работно искуство, да ги применува литературниот јазик и писмото на кои се изведува наставата, отворен за соработка, да ги почитува основните етички норми на однесување, да поседува комуникациски способности, да ја сака педагошката работа, да е со нагласени организациски способности, креативен и отворен кон промените во наставата.

6.2. Стандард за наставен кадар

Завршени студии по:

- електротехника, насока:

- компјутерска техника, информатика и автоматика.

По исклучок завршено више образование, од соодветна насока на електротехничка струка.

Наставниците треба да поседуваат педагошко - психолошка и методска подготовка и положен стручен испит.

6.3. Стандард за простор

Посебен кабинет или специјализирана училиница-лабораторија опремен/а со потребните наставни средства, помагала, инструменти и опрема согласно нормативот.

7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКА И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7.1. Датум на изработка: март 2008 година

7.2. Состав на работната група:

1. Зоран Јовчевски, дипл. ел. инж., раководител, советник во Центарот за стручно образование и обука - Скопје
2. Емилија Џундева, дипл. ел. инж., наставник во СЕТУГС „Михајло Пупин“ - Скопје
3. Андреја Ралевски, дипл. ел. инж. информатичар, наставник, СОТУ „Ѓорѓи Наумов“ - Битола
4. д-р Цветан Гавровски, дипл. ел. инж., професор, Факултет за електротехника и информациски технологии - Скопје
5. Јован Митревски, дипл. ел. инж., раководител, АД „ЕЛЕМ“ - Скопје

8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување: 01.09. 2008 година

9. ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по **практична настава** за образовниот профил електротехничар за компјутерска техника и автоматика ја одобри министерот за образование и наука со решение бр. 11-4721/1 од 20.06.2008 година.